

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

ЗАТВЕРДЖЕНО

на засіданні кафедри
міжнародних відносин і
політичної філософії
Протокол № 1 від 01.09.2025 р.

ПОГОДЖЕНО

Проректор з навчально-методичної роботи

Каріна НЕМАШКАЛО

ФІЛОСОФІЯ

робоча програма навчальної дисципліни (РПНД)

Галузь знань
Спеціальність
Освітній рівень
Освітня програма

D Бізнес, адміністрування та право
D3 «Менеджмент»
перший (бакалаврський)
Міжнародний менеджмент

Статус дисципліни
Мова викладання, навчання та оцінювання

обов'язкова
українська

Розробник:
к.філос.н., доцент

Ніна КОННОВА

д.філос.н., проф.

Олег КУЗЬ

Завідувач кафедри
міжнародних відносин,
політичних наук і
практичної філософії

Олег КУЗЬ

Гарант програми

Інна ДИБАЧ

Харків
2025

ВСТУП

Філософія є інтегративною системою знань, яка впливає на формування свідомості і розвиває духовність людини, дає загальні знання про людину, природу та Всесвіт. В сучасності саме філософія (як сукупність загальнотеоретичних знань, що має прикладне значення) відіграє визначальну роль у формуванні світогляду людини. Цьому сприяє і багатотисячний досвід філософії й інтенсивний розвиток сучасної філософії.

Філософія, як особливий вид знання, і аналізує, і формує сучасну духовно-практичну ситуацію в культурі. Визначальними в філософії є ідеал наукової раціональності в пізнанні та принцип особистісної відповідальності в поведінці. Визнання різноманіття філософських ідей, напрямків є підґрунтям для розвитку творчої особистості й культури.

Мета навчальної дисципліни – формування у здобувачів вищої освіти загальних компетентностей на підставі:

узагальнення вже набутих у процесі освіти знань, ознайомлення зі специфікою філософсько-світоглядного освоєння дійсності та формування на цій основі цілісної наукової картини світу;

формування навичок критичного осмислення основних теорій, принципів, методів і понять у навчанні та їх застосування до аналізу суспільства;

навчання навичкам самостійного пошуку, оброблення та аналізу інформації;

усвідомлення цінностей громадянського суспільства та необхідності його сталого розвитку.

Завдання навчальної дисципліни – розкрити зміст і закономірності історико-філософського процесу; викласти загальні уявлення та зміст проблематики філософського знання; сприяти формуванню культури мислення, духовно-моральних цінностей, творчих навиків в пізнанні навколишнього світу та особистій діяльності.

Об'єктом навчальної дисципліни є найбільш загальні характеристики та фундаментальні принципи буття.

Предмет навчальної дисципліни – відносини людини і світу, буття та пізнання.

Результати навчання та компетентності, які формує навчальна дисципліна визначено в табл. 1.

Таблиця 1

Результати навчання та компетентності, які формує навчальна дисципліна

Результати навчання	Компетентності, якими повинен оволодіти здобувач вищої освіти
РН 1	ЗК 1
РН 2	ЗК 2
РН 11	ЗК3
РН 13	ЗК 6

де, ЗК 1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК 2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності та примножувати досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК 3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу, синтезу.

ЗК 6. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

СК 6. Здатність діяти соціально відповідально і свідомо.

PH1. Знати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського суспільства, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

PH2. Зберігати моральні, культурні, наукові цінності та примножувати досягнення суспільства, використовувати різні види та форми рухової активності для ведення здорового способу життя.

PH11. Демонструвати навички аналізу ситуації та здійснення комунікації у різних сферах діяльності організації.

PH13. Спілкуватись в усній та письмовій формі державною та іноземною мовами.

PH15. Демонструвати здатність діяти соціально відповідально та громадсько свідомо на основі етичних міркувань (мотивів), повагу до різноманітності та оцінювання.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Філософія як універсальне знання. Історія філософії.

Тема 1. Філософія як універсальний тип знань

1.1. Природа філософського знання. Основні функції філософії.

Специфіка філософського знання. Предмет філософії. Основні функції та методи філософії. Основне питання філософії.

1.2. Філософія і світогляд. Типи світогляду.

Філософія як теоретичне ядро світоглядного знання. Світогляд. Структура і функції світогляду. Типи світогляду (міфологічний, релігійний, науковий, філософський).

1.3. Структура філософського знання.

Соціально-історичні та духовні умови виникнення та розвитку філософії. Диференціація філософського знання. Основні філософські напрями, школи, дисципліни. Історія філософії – періодизація та основні ознаки діалогу концепцій на різних етапах розвитку духовної культури, цивілізації суспільства.

Тема 2. Стародавня філософія

2.1. Давньоіндійська і давньокитайська філософія.

Значення філософії Стародавнього Сходу в розвитку світової філософії. Філософія Стародавньої Індії. Буддизм. Філософія Стародавнього Китаю. Конфуціанство.

2.2. Давньогрецька натурфілософія.

Значення античної філософії в розвитку західноєвропейської та світової культури. Періодизація античної філософії. Натурфілософія. Проблема першоелементу.

2.3. Класична філософія Сократа, Платона, Арістотеля.

Сократ і софісти: звернення до людини, пошуки абсолютного та відносне знання. Філософська система Платона. Енциклопедична філософська система Арістотеля.

2.4. Стоїцизм, епікуреїзм, скептицизм.

Елліністична філософія (стоїцизм, епікуреїзм, скептицизм). Філософія еллінізму та раннє християнство.

Тема 3. Філософія епохи Середньовіччя та Відродження

3.1. Становлення та розвиток філософії Середньовіччя.

Загальна характеристика середньовічної філософії. Вплив християнства на середньовічну філософію. Співвідношення віри та розуму в середньовічній філософії. Патристика (А. Аврелій) і схоластика (Т. Аквінський). Реалізм та номіналізм.

3.2. Антропоцентризм і гуманізм філософії епохи Відродження.

Особливості філософії епохи Відродження. Вплив розвитку мистецтв (живопису, літератури), математики, механіки на уявлення про Всесвіт та творчу природу людини. Натурфілософія М. Кузанського, М. Коперніка, Дж. Бруно, Г. Галілея.

3.3. Соціальна філософія епохи Відродження.

Образ володаря у М. Макіавеллі. Пошуки ідеального суспільства (Т. Мор, Т. Кампанелла).

Тема 4. Філософія Нового часу

4.1. Розвиток науки та філософська картина світу у XVI – XVII ст.

Філософія Нового часу: розвиток математики та природничих наук. Віра у розум та прогрес у суспільстві.

4.2. Емпіризм і раціоналізм.

Гносеологія (суб'єкт та об'єкт пізнання). Індуктивний та дедуктивний методи пізнання. Емпіризм (Ф. Бекон, Д. Локк, Д. Юм). "Привиди свідомості" Ф. Бекона. Раціоналізм (Р. Декарт, Г. Лейбніц, Б. Спіноза). "Cogito ergo sum" та вчення про метод Р. Декарта. Монадологія Г. Лейбніця. Гносеологічні суперечки у філософії Нового часу (Д. Локк і Г. Лейбніц). Ірраціоналізм Б. Паскаля.

4.3. Основні ідеї філософії Просвітництва.

Соціальна філософія Просвітництва (людина-громадянин, теорії виникнення держави, первісна культурна людина Ж.-Ж. Руссо). Прагнення у Просвітництві до свободи, рівності та братерства. Французький матеріалізм, концепція детермінізму.

Тема 5. Німецька класична філософія

5.1. Загальна характеристика німецької класичної філософії.

Раціоналізм німецької класичної філософії. Передумови виникнення та головні досягнення німецької класичної школи.

5.2. Гносеологічна концепція І. Канта.

Теорія пізнання І. Канта (апріорне – знання до досвіду та апостеріорне – знання на основі досвіду; пізнавальні здібності людини: розсудок, здатність судження, розум). Етичні погляди І. Канта (категоричний імператив).

5.3. Абсолютний ідеалізм Г.В.Ф. Гегеля.

Філософська система Г. В. Ф. Гегеля. Абсолютна ідея, енциклопедія філософських наук (вчення про буття, сутність та поняття в "Науці логіки"; розгляд механіки, фізики, органіки у "Філософії природи"; суб'єктивний, об'єктивний та абсолютний духу "Філософії духа"). Розвиток діалектики Г.В. Ф. Гегелем.

Тема 6. Сучасна світова філософія

6.1. Соціокультурні умови розвитку філософії ХХ –ХХІ ст.

Загальна характеристика розвитку сучасної філософії. Вплив соціокультурного, духовного стану в суспільстві, розвитку науки та техніки на філософію сучасності. Основні напрямки сучасної філософії.

6.2. Розвиток позитивістської традиції в сучасній філософії.

Позитивізм, постпозитивізм, неопозитивізм. Аналітична філософія (Б. Рассел, Л. Вітгенштейн). Логіко-лінгвістичний аналіз аналітичної філософії. Віденський гурток (М. Шлік). Філософія науки ("критичний раціоналізм" К. Поппера, "дослідницькі програми" науки І. Лакатоса, методологічний релятивізм П. Фейерабенда, історичний розвиток наукового знання у Т. Куна). Прагматизм (Ч. Пірс).

6.3. Антропологічна складова сучасної філософії.

Вплив "філософії волі", "філософії життя" на формування екзистенціально-антропологічної складової сучасної філософії. Екзистенціалізм (основні напрями та поняття). М. Гайдеггер, К. Ясперс, Ж.-П. Сартр, А. Камю. "Сутність" та "існування" людини в екзистенціальній філософії.

Філософія психоаналізу: вчення про несвідоме в психіці людини (З. Фрейд, К. Юнг).

6.4. Ситуація постмодерну в сучасній філософії.

Герменевтика (основні поняття, проблема розуміння та інтерпретації). Г. Гадамер, П. Рікер. Феноменологія Е. Гуссерля (феноменологічна редукція, інтенціональність). Структуралізм та постструктуралізм. "Ситуація постмодерну". Концепція смерті суб'єкта. М. Фуко, Р. Барт. Деконструкція. Ж. Дерріда.

Тема 7. Традиції вітчизняної філософської думки

7.1. Джерела розвитку вітчизняної філософії.

Місце вітчизняної філософії у світовій філософії. Періодизація історії вітчизняної філософії. Філософія Київської Русі. Філософія у братських школах (Острозький культурно-освітній центр). Діяльність Києво-Могилянської академії (Ф. Прокопович).

7.2. Кордоцентризм як парадигма української філософії.

Філософія Г. Сковороди (дві натури, три світи). Філософські ідеї П. Юркевича. Кордоцентризм в українській філософії.

7.3. Особливості розвитку вітчизняної філософії ХХ – ХХІ ст.

Київська школа екзистенційної філософії. М. Бердяєв. Загальні тенденції розвитку сучасної вітчизняної філософії в єдності з розвитком наукового знання (В. Вернадський та ін.). Д. Чижевський – історик української філософії.

Змістовий модуль 2. Теоретична і практична філософія.

Тема 8. Філософія буття (метафізика й онтологія)

8.1. Основні онтологічні проблеми.

Метафізика та онтологія як концепції буття. Буття як філософська категорія.

8.2. Історико-філософські концептуалізації буття.

Філософські концепції буття. Проблеми буття в історико-філософському окресленні. Основні складові буття. Онтологічна будова світу за сучасною наукою. Підстави існування світу. Виділення сфер буття в історії філософії та сучасній онтології. Основні онтологічні філософські категорії.

8.3. Простір і час.

Простір та час: їх характеристики, субстанціальна та реляційна концепції.

8.4. Філософія про рух та причинність.

Філософське поняття руху. Причинність у філософському розумінні світу.

Тема 9. Пізнання як предмет філософського аналізу (гносеологія та епістемологія)

9.1. Виникнення і природа свідомості. Сутність психічного.

Свідомість як духовне життя і найвищий рівень психічної активності (основні філософські концепції походження свідомості). Основні властивості і функції свідомості. Свідомість і самосвідомість.

9.2. Свідомість та мислення. Свідомість і мова. Свідомість як умова відтворення людської культури.

Свідомість і мислення (розумне мислення та ін.). Проблема несвідомого. Філософія про генезу свідомості. Проблеми свідомості в сучасній філософії. Значення розуму, трудової діяльності, соціального життя, мови в формуванні свідомості. Історико-філософське розуміння свідомості. Концепції свідомості та її структура. Компоненти та рівні свідомості.

9.3. Основні гносеологічні проблеми. Сутність та структура пізнавального процесу.

Психофізична проблема та теорія пізнання. Пізнання як предмет філософського аналізу. Основні підходи, принципи та концепції сучасної гносеології. Основні гносеологічні проблеми. Агностицизм. Сутність та

структура пізнавального процесу. Чуттєві, раціональні та інтуїтивні аспекти та компоненти процесу пізнання. Загальні рівні пізнання навколишнього світу (чуттєвий, раціональний, ірраціональний). Підрівні чуттєвого пізнання (почуття, сприйняття, уявлення). Пам'ять (вербально-акустичне та семантичне запам'ятовування). Репродуктивна та творча уява. Підрівні раціонального пізнання (поняття, судження, умовивід). Інтелектуальна інтуїція.

9.4. Особливості, рівні та методи наукового пізнання.

Наука та наукове знання. Основні положення сучасної епістемології. Специфіка наукового пізнання, світоглядний статус науки. Структура сучасної науки. Наука як діяльність, система знань, соціальний інститут та сфера духовного виробництва. Наука як фактор суспільного розвитку. Класична та сучасна наука. Емпіричний та теоретичний рівні наукового пізнання. Експеримент, моделювання. Основні методи наукового пізнання (аналіз, синтез, аксіоматичний, конструктивістський, гіпотетико-дедуктивний, прагматичний, описовий та ін.).

9.5. Істина та її критерії.

Проблема істини та її критерії. Види істини (абсолютна, відносна, кореспондентська, когерентна, конвенціональна, прагматична). Практика у процесі пізнання. Наука як основа буття сучасної (техногенної) цивілізації.

Тема 10. Філософська антропологія

10.1. Історико-філософські уявлення про природу та сутність людини.

Специфіка філософського розгляду проблеми людини. Філософія про природу та сутність людини. Основні філософські визначення людини. Німецька філософська антропологія (М. Шелер, А. Гелен, Е. Кассіер та ін.).

10.2. Антропосоціогенез.

Походження людини. Біологічна та соціальна природа людини.

10.3. Індивід, індивідуальність, особистість.

Проблема смислу життя людини. Вирішення філософією проблеми життя, смерті та безсмертя людини. Філософія творчості.

Тема 11. Соціальна філософія

11.1. Визначення суспільства, суспільні відносини та структура суспільства.

Філософський аналіз суспільства. Суспільство як система, що саморозвивається. Специфіка суспільних законів і соціального пізнання. Основні сфери суспільного життя. Суспільні відносини та соціальна структура суспільства.

11.2. Історико-філософські концепції суспільства. Сутність та критерії суспільного прогресу.

Основні філософські концепції розуміння суспільства. Роль потреб та інтересів у формуванні суспільних відносин. Сутність та критерії суспільного прогресу. Теоретичні моделі суспільства. Економіка в системі суспільних відносин.

Тема 12. Філософія економіки

12.1. Типи економіки: економіка дару та економіка вигоди.

Економіка прибутку та економіка марнування. Феномен потлачу. Теорія

потлачу Ж. Батая.

12.2. Парадигми економічної теорії та філософія грошей.

Монетаризм, кейнсіанство, марксизм тощо. Гроші як засіб платежу та як знак боргу. Віртуалізація грошей та економіки в цілому.

12.3. Концепт homo economicus-а та його альтернативи – економіка конкуренції та економіка співпраці.

Концепт homo economicus-а як абстракція та як відповідний психотип, теорія протестантської етики та духу капіталізму М. Вебера. Поведінкова економіка.

Перелік практичних (семінарських) та / або лабораторних занять / завдань за навчальною дисципліною наведено в табл. 2

Таблиця 2

Перелік практичних (семінарських) занять / завдань

Назва теми та завдання	Зміст
Тема 1. Завдання 1.	Проблемна лекція з питання "Філософія та світогляд"
Тема 2. Завдання 2.	Дискусія з питання "Модель ідеальної держави Платона"
Тема 3. Завдання 3.	Дискусія з питання "Співвідношення віри та розуму"
Тема 4. Завдання 4.	Міні-лекція з питання "Раціоналізм та емпіризм"
Тема 5. Завдання 5.	Проблемна лекція з питання "Автономна особистість у контексті етики І. Канта", робота в малих групах, презентація результатів
Тема 6. Завдання 6.	Міні-лекція з питання "Проблема влади у філософії постмодернізму"
Тема 7. Завдання 7.	Міні-лекція з питання "Кордоцентризм як національна філософська парадигма"
Тема 8. Завдання 8.	Міні-лекція з питання "Матеріалізм та його історичні форми"
Тема 9. Завдання 9.	Проблемна лекція з питання "Істина та її критерії", робота в малих групах, презентація результатів
Тема 10. Завдання 10.	Проблемна лекція з питання "Трансформація уявлень про сутність людини"
Тема 11. Завдання 11.	Міні-лекція з питання "Економіка в системі суспільних відносин"
Тема 12. Завдання 12.	Міні-лекція з питання "Феномен грошей та основи економічної теорії". Презентація результатів роботи в малих групах

Перелік самостійної роботи за навчальною дисципліною наведено в табл. 3

Таблиця 3

Перелік самостійної роботи

Назва теми	Зміст
Тема 1 - 12	Вивчення лекційного матеріалу
Тема 1 - 12	Підготовка до семінарських занять
Тема 1 - 12	Виконання індивідуальних завдань
Тема 8	Написання есе
Тема 1 - 12	Підготовка до екзамену

Кількість годин лекційних, практичних (семінарських) занять та годин самостійної роботи наведено в робочому плані (технологічній карті) з навчальної дисципліни.

МЕТОДИ НАВЧАННЯ

У процесі викладання навчальної дисципліни для набуття визначених результатів навчання, активізації освітнього процесу передбачено застосування таких методів навчання, як:

Словесні (лекція (Тема 2, 3, 6), проблемна лекція (Тема 1, 5, 9, 10), міні-лекція (Тема 4, 7, 8, 11, 12)).

Наочні (демонстрація (Тема 1-12)).

Практичні (практична робота (Тема 1 – 12), есе (Тема 8), семінар-дискусія (Тема 2, 3, 5)).

ФОРМИ ТА МЕТОДИ ОЦІНЮВАННЯ

Університет використовує 100 бальну накопичувальну систему оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти.

Поточний контроль здійснюється під час проведення лекційних, практичних, лабораторних та семінарських занять і має на меті перевірку рівня підготовленості здобувача вищої освіти до виконання конкретної роботи і оцінюється сумою набраних балів:

– для дисциплін з формою семестрового контролю екзамен (іспит): максимальна сума – 60 балів; мінімальна сума, що дозволяє здобувачу вищої освіти скласти екзамен (іспит) – 35 балів.

Підсумковий контроль включає семестровий контроль та атестацію здобувача вищої освіти.

Семестровий контроль проводиться у формах семестрового екзамену (іспиту), диференційованого заліку або заліку. Складання семестрового екзамену (іспиту) здійснюється під час екзаменаційної сесії.

Максимальна сума балів, яку може отримати здобувач вищої освіти під час екзамену (іспиту) – 40 балів. Мінімальна сума, за якою екзамен (іспит)

вважається складеним – 25 балів.

Підсумкова оцінка за навчальною дисципліною визначається:

– для дисциплін з формою семестрового контролю екзамен (іспит) – сумуванням балів за поточний та підсумковий контроль.

Під час викладання навчальної дисципліни використовуються наступні контрольні заходи:

Поточний контроль: Індивідуальні навчально-дослідні завдання (24 бала), експрес-опитування (тест) (12 балів), колоквиум (12 балів), есе (12 балів).

Семестровий контроль: Екзамен (40 балів)

Більш детальну інформацію щодо системи оцінювання наведено в робочому плані (технологічній карті) з навчальної дисципліни.

Приклад екзаменаційного білета та критерії оцінювання для навчальної дисципліни.

Приклад екзаменаційного білета

Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця
Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти
Спеціальність «Менеджмент»
Освітньо-професійна програма «Міжнародний менеджмент».
Навчальна дисципліна "Філософія"

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ № 1

Завдання 1 (стереотипне, 6 балів)

Заповніть таблицю, в якій би встановлювалась відповідність між класичними філософськими працями та їх авторами – **праці**: «Сума теології», «Місто сонця», «Феноменологія духа», «Новий органон», «Монадологія», «Німецька ідеологія», «Про дух законів», «Логіко-філософський трактат», «Метафізика», «Левіафан», «Критика чистого розуму», «Так казав Заратустра»; **автори**: Т. Аквінський, Арістотель, Ф. Бекон, Л. Вітгенштейн, Г.-В.-Ф. Гегель, Т. Гоббс, Ж. Дерріда, Т. Кампанелла, І. Кант, Дж. Локк, Г. Ляйбніц, К. Маркс, Ш.-Л.Монтеск'є, Ф. Ніцше.

Праці	Автори

Завдання 2 (стереотипне, 5 балів)

Хто з цих філософів НЕ належить до позитивістської течії у філософії: А. Бергсон, Л. Вітгенштейн, Г.-В.-Ф. Гегель, Е. Гуссерль, Ф. Енгельс, І. Кант, О. Конт, С. К'єркегор, Е. Мах, Ф. Ніцше, Ж.-П. Сартр, Г. Спенсер, Б. Спіноза, М. Шлік, А. Шопенгауер.

Завдання 3 (стереотипне, 5 балів)

Вкажіть мислителів, філософія котрих базувалась на наступних ключових концептах: «воля»; «екзистенція»; «наукова парадигма»; «мислю – отже існую»;

«лібідо»; «відчуження»; «tabula rasa»; «архетип»; «людина є міра всіх речей»; «Бог помер».

Завдання 4 (діагностичне), 12 балів

Концепт «соціального статусу» характеризує номінальні чи рангові показники соціальної диференціації? Чи залишається освіта у «постсучасному» світі чинником соціальної стратифікації?

Завдання 5 (евристичне), 12 балів

Філософія – це універсальна теоретична рефлексія про світ навколо нас. Тож, чи погоджуєтесь Ви з рефреном філософії Просвітництва – «Ідеї правлять світом»? Чи може Ви є апологетом Ф. Ніцше – «Любов і голод правлять світом»?

Затверджено на засіданні кафедри міжнародних відносин і політичної філософії протокол № _____ від «___» _____ 20__ р.

Екзаменатор

к.філос.н., доц. Коннова Н.О.

Зав. кафедри

д.філос.н., проф. Кузь О.М.

Критерії оцінювання

Кожен екзаменаційний білет складається з 5-х завдань (завдання 1–3 – стереотипного рівня; завдання 4 – діагностичного та завдання 5 – евристичного рівнів).

Відповідно до компетентнісного підходу екзаменаційні білети мають три рівні:

- 1) стереотипний (запам'ятовування та відтворення знань);
- 2) діагностичний (практичне застосування знань);
- 3) евристичний (створення нового знання).

Кожний рівень завдань оцінюється окремо, а загальна оцінка підраховується як сума оцінок за кожне завдання. Кількісний показник (бал) встановлюється залежно від ступеня виконання завдання. Максимальний бал за іспит – 40.

Завдання 1–3 стереотипного рівня подано у вигляді різноманітних тестових завдань на відтворення здобутих знань та містить 32 точки оцінювання, кожна правильна відповідь – 0,5 бали; максимальна кількість балів – 16.

Завдання 4 діагностичного рівня є відкритим питанням, що вимагає демонстрації навичок застосування отриманих знань. Оцінювання здійснюється за 12-бальною шкалою.

Завдання 5 евристичного рівня є відкритим проблемним питанням, що потребує систематизованої, раціонально обґрунтованої, аргументованої відповіді та має на меті демонстрацію навичок щодо створення нового знання. Виконання оцінюється за 12-бальною шкалою.

12-бальна шкала оцінювання

Ступінь виконання	Бал
Відповідь аргументована, виявляє глибину та оригінальність мислення. Містить засвоєний теоретичний / практичний матеріал у повному обсязі	12
Відповідь аргументована, виявляє глибину та оригінальність мислення. При оперуванні теоретичним / практичним матеріалом допущено незначні помилки	11
Відповідь в цілому аргументована, відтворює самостійність мислення, але бракує систематизації. При оперуванні теоретичним / практичним матеріалом допущено незначні помилки	10
Відповідь в цілому правильна, але бракує аргументованих висновків, допущено певні помилки при визначенні категорій, смислових зв'язків тощо	9
Відповідь виявляє обізнаність студента з проблематикою питання, але бракує аргументованих висновків, допущено певні помилки при визначенні категорій, смислових зв'язків тощо	8
Відповідь виявляє обізнаність студента з проблематикою питання, але бракує аргументованих висновків; виявлено певні труднощі при оперуванні теоретичним / практичним матеріалом	7
Присутнє лише часткове висвітлення змісту питання; виявлено певні труднощі при оперуванні теоретичним / практичним матеріалом	6
При відповіді на питання допущено суттєві помилки, які впливають на зміст; самостійність мислення виявлена лише частково	5
Відповідь виявляє лише загальне ознайомлення студента з проблематикою питання; самостійність мислення та висновки відсутні	4
Відповідь виявляє практичну відсутність у студента самостійності мислення; здатність робити узагальнення та теоретичні / практичні висновки відсутня; навички застосування знань відсутні	3
Відповідь не виявляє самостійності мислення; здатність робити узагальнення та теоретичні / практичні висновки відсутня; стереотипні знання не відтворено	2
Відповідь фактично не має перетину зі змістом питання	1

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Філософія: підручник / В.С. Бліхар, М.М. Цимбалюк, Н.В. Гайворонюк, В.В. Левкулич, Б.Б. Шандра, В.Ю. Свищо. Вид. 2-ге, перероб. та доп. Ужгород: Вид-во УжНУ «Говерла», 2021. – 440 с.
2. Філософія : навч. посіб. : [Електронний ресурс] / О. М. Кузь, Ф. М. Чешко, І. В. Жеребятнікова [та ін.] ; Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2018. – 271 с. – Режим доступу : <http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/23349>
3. Шепетяк О., Шепетяк Окс. Філософія: Підручник. – Львів: Місіонер, 2020. – 784 с.

Додаткова

4. Коннова Н. О. Форма і матерія грошей: філософсько-антропологічний характер// European philosophical and historical discourse. Praha: Verostav Druzstvo. 2020. Volume 6, Issue 4. С. 106–112. – Режим доступу : http://repository.hneu.edu.ua/bitstream/123456789/24926/1/%D0%A4%D0%9E%D0%A0%D0%9C%D0%90_I_%D0%9C%D0%90%D0%A2%D0%95%D0%A0I%D0%AF_%D0%93%D0%A0%D0%9E%D0%A8%D0%95%D0%99_%D0%9A%D0%BE%D0%BD%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B0.pdf
5. Коннова Н. О. Економіка цінностей та філософія економіки // Грані: наук.-теоретич. і громадсько-політич. альманах. Дніпро: Вид-во «Грані». 2020. Т. 23, № 3. С. 27–37. – Режим доступу : <https://grani.org.ua/index.php/journal/article/download/1475/1447>
6. Коннова Н. О., Коротков Д. С., Кузь О. М. Неефективність управлінських рішень як наслідок конфлікту цінностей і норм. *Епістемологічні дослідження в філософії, соціальних і політичних науках*. Дніпро, 2023. № 6(1). С. 41–48. <https://doi.org/10.15421/342306>
7. Кузь О. М., Чешко В. Ф. Трансбіополітика: онтологія та метатеорія керованої еволюції. *Epistemological studies in Philosophy, Social and Political Sciences*. Дніпро, 2021. Том 4. № 1. С. 84–94. DOI: <https://doi.org/10.15421/342110>
8. Лакс М. Метафізика: сучасний вступний курс / пер. з англ. М. Симчич, Є. Поляков; 2-е вид. – Київ: ДУХ І ЛІТЕРА, 2021. – 608 с.
9. Петрушенко В. Л. Філософія. Вступ до курсу, історія світової та української філософії, фундаментальні проблеми сучасної філософії [Текст] : навч. посіб. / Віктор Петрушенко ; Нац. ун-т «Львів. політехніка». – 2-ге вид., випр. – Львів : Вид-во Львів. політехніки, 2019. – 594 с.
10. Філософія : методичні рекомендації до самостійної роботи студентів усіх спеціальностей першого (бакалаврського) рівня : [електронне видання] / уклад. О. М. Кузь, Ю. І. Потоцька, І. В. Жеребятнікова, Н. О. Коннова. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2017. – 64 с.
11. Філософія : підручник для студентів вищ. навч. закл. / Л. В. Губерський, В. П. Андрущенко, А. О. Баумейстер та ін. – Харків : Фоліо, 2018. – 620 с.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

12. Бібліотека ім. В. Вернадського [Електронний ресурс]. – Режим доступу:<http://www.nbuv.gov.ua>.

13. Найвидатніші філософи світу та України [Електронний ресурс]. – Режим доступу:<http://philsci.univ.kiev.ua/biblio/dict.html>.

14. Сайт персональних навчальних систем ХНЕУ ім. С. Кузнеця. Дисципліна «Філософія» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://pns.hneu.edu.ua/course/view.php?id=10275>